РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Број: 323-19/2019

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 16027 датум 31.05.2019.

На основу Јавног позива за доделу награда градовима, општинама и градским општинама који су у 2018. години највише допринели развоју свих облика приступачности на својој територији *број 323-19/2019, деловодни број 4888* (у даљем тексту: Јавни позив), Записника са Седнице Савета Заштитника грађана за права особа са инвалидитетом, *број 323-51/2019, деловодни број 8668 од 20. марта 2019. године,* Одлуке о члановима Конкурсне комисије која ће оцењивати пријаве пристигле на јавни позив *број 323-19/2019, деловодни број 9534,* Записника са седнице Конкурсне комисије за доделу награде јединицама локалне самоуправе које су 2018. години највише допринеле развоју свих облика приступачности на својој територији, *број 323-19/2019, деловодни број 14669 од 3. априла 2019. године,* Извештаја Комисије за доделу награде јединицама локалне самоуправе које су у 2018. години највише допринеле развоју свих облика приступачности на својој територији након посета ЈЛС чије иницијативе су ушле у ужи избор за доделу награде *број 323-19/2019, деловодни број 15390 од 21. маја 2019. године,* Записника са седнице Конкурсне комисије за доделу награде јединицама локалне самоуправе које су 2018. години највише допринеле развоју свих облика приступачности на својој територији, *број 323-19/2019, деловодни број 15480 од 28. маја 2019. године* заштитник грађана доноси

ОДЛУКУ

да награду за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији у 2018. години:
-за допринос развоју приступачности садржаја у области културе добије **град Лесковац;**
-за допринос развоју информационо-комуникационе приступачности добију **град Сомбор и град Смедерево;**
-за допринос развоју архитектонске приступачности добије **град Лозница;**
-за институционалну подршку развоју приступачности добије **ГО Врачар из Београда;**

да признање за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији у 2018. години:
-за континуиран рад на развоју приступачности добије **општина Свилајнац;**

да похвалу за учествовање на Јавном позиву за доделу награда за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији у 2018. години добију:
- град Вршац

- Општина Мионица
- град Врање
- ГО Пантелеј Ниш
- ГО Савски венац, Београд
- општина Бела Паланка
- град Зрењанин
- град Нови Пазар
- општина Рашка
- општина Врњачка Бања
- општина Параћин

Образложење

Заштитник грађана је, у сарадњи са Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије и Сталном конференцијом градова и општина расписао јавни позив за доделу награда градовима, општинама и градским општинама у Републици Србији који су у 2018. години највише допринели развоју свих облика приступачности на својој територији, односно у свом окружењу. На овај начин, поред доделе наведене награде, Заштитник грађана је желео да промовише примере добре праксе у области приступачности на локалном нивоу, као и да оствари бољу међусобну сарадњу са градовима и општинама у Републици Србији у циљу утврђивања стања у области приступачности и узрока због којих се, у пуној мери, не примењују прописи који гарантују права на приступачност јавних објеката, служби и услуга особама са инвалидитетом и тешкоћама у кретању или комуникацији, као и на формулисање препорука и планова за њено унапређивање у оквиру своје надлежности.

На наведени Јавни позив се пријавило 17 градова, општина и градских општина те је након анализе пристиглих пријава и пратеће документације Конкурсна комисија на седници одржаној 3. априла 2019. године сачинила листу градова и општина који су ушли у ужи избор за доделу награда за допринос развоју свих облика приступачности:

Град Лесковац – Иницијатива која се односи на пројекат Народног музеја у Лесковцу под називом „Повећање приступачности у музејима“ и иницијатива „Додирни прошлост“.

Град Сомбор – Иницијатива која се односи на успостављање нове туристичке руте Западнобачког округа прилагођена слепим и слабовидим особама

Град Лозница – Иницијатива која се односи на изградњу објекта културно образовног центра „Вук Караџић“ у Тршићу, који је у потпуности прилагођен особама са инвалидитетом.

Општина Свилајнац – Иницијатива - Реконструкција зграде за основно образовање ОШ „Јован Јовановић Змај“, издвојено одељење у Црквенцу;

Иницијатива -Адаптација и санација ОШ у селу Радошин; Иницијатива - Адаптација предшколске установе „Дечја радост“ у Свилајнцу; Иницијатива - Адаптација и санација објеката и оснивање установе за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом – Центар за бригу о породици „Свилајнац“, у складу са стандардима приступачности.

Градска општина Врачар, Београд – Иницијатива која се односи на усвајање Акционог плана уз Стратегију за унапређење приступачности Градске општине Врачар и реализација мера по Акционом плану

Град Смедерево – Иницијатива која се односи на финансирање услуге „Преводилачки сервис за знаковни језик“

Општина Мионица – Иницијатива која се односи на отварање Услужног центра у оквиру Општинске управе Мионица.

Град Вршац – Иницијатива која се односи на обезбеђивање превоза у складу са потребама корисника/ца.

Конкурсна комисија је у периоду од 12. априла 2019. године до 13. маја 2019. године обилазила градове, општине и градске општине које су на основу достављене документације ушле у ужи избор, како би у непосредном контакту са представницима органа и корисницима, и увидом у спроведене пројекте донела Одлуку о добитнику награде.

Након обиласка градова и општина које су ушле у ужи избор, Конкурсна комисија је одлучила да награду за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији у 2018. години добију следећи градови, општине и градске општине:

Град Лесковац – Иницијатива која се односи на пројекат Народног музеја у Лесковцу под називом „Повећање приступачности у музејима“ и Иницијатива „Додирни прошлост“

и то

Награду за допринос развоју приступачности садржаја у области културе

Град Сомбор – Иницијатива која се односи на успостављање нове туристичке руте Западнобачког округа прилагођена слепим и слабовидим особама
и
Град Смедерево - Иницијатива која се односи на финансирање услуге „Преводилачки сервис за знаковни језик“

и то

Награду за допринос развоју информационо – комуникационе приступачности

Град Лозница – Иницијатива која се односи на изградњу објекта културно образовног центра „Вук Караџић" у Тршићу, који је у потпуности прилагођен особама са инвалидитетом

и то

Награду за допринос развоју архитектонске приступачности

Градска општина Врачар из Београда – Иницијатива која се односи на усвајање Акционог плана уз Стратегију за унапређење приступачности Градске општине Врачар и реализација мера по Акционом плану

и то

Награду за институционалну подршку развоју приступачности

Признање је добила следећа јединица локалне самоуправе:

Општина Свилајнац – Иницијативе: Реконструкција зграде за основно образовање ОШ „Јован Јовановић Змај", издвојено одељење у Црквенцу; Адаптација и санација ОШ у селу Радошин; Адаптација предшколске установе „Дечја радост" у Свилајнцу; Адаптација и санација објеката и оснивање установе за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом – Центар за бригу о породици „Свилајнац", у складу са стандардима приступачности.

и то

Признање за континуирани рад на развоју приступачности

Похвалу добијају следеће јединице локалне самоуправе:

- град Вршац
- Општина Мионица
- град Врање
- ГО Пантелеј Ниш
- ГО Савски венац, Београд
- општина Бела Паланка
- град Зрењанин
- град Нови Пазар
- општина Рашка
- општина Врњачка Бања
- општина Параћин

Наиме, **Град Лесковац** – Иницијатива која се односи на пројекат Народног музеја у Лесковцу под називом „Повећање приступачности у музејима" и Иницијатива „Додирни прошлост" је настала у оквиру Балканске мреже музеја чији су стручњаци за приступачност заједно са особљем музеја и особама са инвалидитетом са територије Града Лесковца осмишљавали пројекте за приступ културним садржајима без баријера.
Пројекат Додирни прошлост (тактилна изложба) реализован је у партнерству Народног музеја Лесковац и Окружне организације слепих Лесковац, а финансиран је од стране Министарства културе и информисања Републике Србије. Ова тактилна изложба, сада део сталне поставке, представља 19 реплика одабраних експоната из збирки музеја, са идејом да се допринесе социјалној интеграцији слепих и слабовидих особа. Поред овог пројекта, реализоване су активности на повећању приступачности музеја кроз бесплатне радионице за децу школског узраста (са или без инвалидитета): интерактивни аудио-визуелни водич на улазним вратима, тактилне стазе, наочаре са лампом и лупом, прилагођена интернет страница музеја и постоје предвиђена места за одмор у изложбеном простору. Иако су у фокусу овог пројекта слепе и слабовиде особе, тактилна изложба омогућава и другим посетиоцима да изблиза и без баријера доживе изложене реплике уметничких дела; пројекат је прерастао у сталну поставку музеја; поставке музеја су бесплатне за особе са инвалидитетом; све будуће поставке планирају се тако да буду приступачне за све кориснике; током припреме и реализације пројекта консултовани су корисници (особе оштећеног вида).

Када је реч о **Граду Сомбору** – Иницијативи која се односи на успостављање нове туристичке руте Западнобачког округа која је прилагођена слепим и слабовидим особама, реч је о пројекту креирања и успостављања нове туристичке руте Западнобачког управног округа и Осјечкобарањске жупаније која је у потпуности прилагођена слепим и слабовидим особама, њиховим пратиоцима и породицама. Комисији су презентовани елементи овог туристичког производа који га чине јединственим у Србији: мапирање туристичких тачака које користе посебна технолошка решења - електронске тактилно аудитивне инфо табле као и геолокацијска апликација за андроид телефоне. Од туристичких тачака Општине Сомбор покривених овим пројектом (Сонта, Телечка, Апатин, Бачки Моноштор, Бездан и Сомбор) Комисија је обишла тачке мапиране у центру Сомбора и уверила се да су инфо табле постављене и исправне и да апликација ради како је и пројектована. Сви аспекти овог пројекта прилагођени су само једној циљној групи корисника (слепим и слабовидим особама); информационе табле пружају информације о свим тачкама туристичке руте на четири језика (у аудио формату), имају тактилне ознаке и сензоре који детектују близину корисника; апликацију за андроид телефоне једноставно и интуитивно, уз детаљна звучна објашњења, могу да користе слепе и слабовиде особе, што и јесте њена основна функција.

Град Смедерево – Иницијатива која се односи на финансирање услуге „Преводилачки сервис за знаковни језик" Град Смедерево је кандидовао иницијативу која има за циљ смањење информационих и комуникационих баријера за особе оштећеног слуха у коришћењу услуга јавних служби и сервиса.

Иницијатива подразумева а) услужни преводилачки сервис за знаковни језик који је доступан 24 сата за све кориснике и б) инсталацију индуктивних петљи у појединим јавним објектима (ПИО фонд филијала Смедерево, Општа болница Свети Лука, Центар за културу Смедерево, Градска управа - услужни центар). Преводилачки сервис финансиран је из градског буџета и подразумева да тумач излази на терен по позиву корисника без заказивања осим када су у питању здравствени прегледи и судски позиви (у тим случајевима је потребно заказивање унапред). Организовано је целодневно дежурство и могућност ангажовања тумача кроз различите канале комуникације: телефон, вајбер, друштвене мреже, електронска пошта, а у изузетним случајевима могуће је користити сервис и преко видео линка. Сервис је доступан 24 сата, без потребе за заказивањем осим у изузетним ситуацијама; постоји више канала комуникације са корисницима; могућност коришћења сервиса путем видео линка; у потпуности је бесплатан за крајње кориснике без обзира да ли су грађани и грађанке Смедерева или долазе из околних места; ово је трећа година постојања сервиса.

Град Лозница – Иницијатива која се односи на изградњу објекта културно образовног центра „Вук Караџић" у Тршићу, који је у потпуности прилагођен особама са инвалидитетом, објекат се налази у заштићеном културно-историјском добру Тршић тако да је морао да задовољи строге конзерваторске услове, али и противпожарне и друге грађевинске услове који су донекле отежавали примену принципа приступачности. У три повезана приступачна блока на око 3000 м2 налазе се библиотека, учионице, сале за рад и смештајни капацитети за ученике, наставнике и истраживаче из области друштвених наука. Прилаз, улази и кретање унутар објекта су приступачни (нема прагова и степеника у просторијама, пролази су одговарајуће ширине, итд). Ово је наменски изграђен објекат за образовне и истраживачке делатности у области културе и филологије, при чему су инвеститори имали свест о томе да ће објекат користити и особе са инвалидитетом; објекат је и поред строгих конзерваторских и других услова у највећој мери приступачан и без баријера, барем када је у питању кретање особа које користе инвалидска колица или друга помагала; све собе за смештај посетилаца могу да се уз минималне адаптације учине приступачним за особе са инвалидитетом (одговарајућим распоредом инвентара, постављањем рукохвата у тоалетима, на степеништима, уклањањем туш кабина, итисона итд) - у том смислу објекат има значајан потенцијал да у потпуности буде инклузивног карактера без видљивих елемената негативне или позитивне дискриминације било којег потенцијалног корисника.

Градска општина Врачар из Београда – Иницијатива која се односи на усвајање Акционог плана уз Стратегију за унапређење приступачности Градске општине Врачар и реализација мера по Акционом плану. Реализовне мере током 2018. године, биле су: обезбеђивање приступачности у три објекта основних школа, и то: ОШ „Јован Миодраговић", Специјалне школе „Јован Дугалић" и ОШ „Синиша Николајевић"; обуке за српски знаковни језик за представнике Центра за социјални

рад – Одељење Врачар, МУП-Секретријат за послове комуналне полиције, Управе јавних прихода и у предузећу које се бави пословима обезбеђења општине Врачар (инфо пулт); обезбеђивање услуга тумача; израда публикације - Бонтон према ОСИ; реализација јавног рада и потписивање Споразума о разумевању ради унапређења приступачности бирачких места и објеката јавне намене. Реализоване мере које се односе на повећање приступачности основних школа показале су да су приликом реконструкција објекта испоштовани основни стандарди приступачности – изграђене рампе за приступ објектима су одговарајућих нагиба, и са предвиђеним рукохватима и оградама. Општина је, имајући у виду сложеност проблема, подељена на 4 зоне. Зона 1 је зона у којој ће у периоду од 2018-2020. године бити отклоњене све постојеће баријере које се односе на прву и другу секторску област. Током посете је установљено да је усвајање Акционог плана за унапређење приступачности општине Врачар добар пут односно да се његовом реализацијом на најбољи начин може системски, свеобухватно и плански решити проблем неприступачности окружења, без парцијалних акција. Наведени пруступ је пример добре праксе, и у складу је са препорукама Европске мреже приступачности (EuCAN).

Општина Свилајнац - Иницијатива која се односи на реконструкцију зграде за основно образовање ОШ „Јован Јовановић Змај", издвојено одељење у Црквенцу; Иницијатива - Адаптација и санација ОШ у селу Радошин; Иницијатива - Адаптација предшколске установе „Дечја радост" у Свилајнцу; и Иницијатива - Адаптација и санација објеката и оснивање установе за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом – Центар за бригу о породици „Свилајнац", у складу са стандардима приступачности. Реализоване мере, односиле су се пре свега на обезбеђивање одговарајућег приступа наведеним објектима, изградњом приступних рампи али и адаптацијом тоалета у укупно 3 од 4 наведена објекта. Приликом изградње наведених рампи и адаптације тоалета у великој мери су испоштовани стандарди приступачности, у погледу нагиба, габарита и других елемената. Нарочито позитиван утисак добијен је у разговору са представницама Општине Свилајнац које су истакле да се на нивоу општине више не поставља питање да ли нешто треба да буде приступачно, већ на који начин се оно може постићи.

Додела награда, признања и похвала ће бити организована 18. јуна. 2019. године, о чему ће учесници градови, општине и градске општине бити обавештене.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

мр Зоран Пашалић